

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของชาติได้กำหนดนโยบายทางการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2524 - 2529) สรุปว่าต้องเร่งรัดพัฒนาให้การศึกษาแก่เยาวชนโดยทั่วถึงปรับปรุงกระบวนการ เรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการมีงานทำ มีรายได้เพียงพอต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติ และในแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) ก็ได้ย้ำการพัฒนาการศึกษาในแง่ของการมีงานทำให้ชัดเจนยิ่งขึ้น กล่าวคือ ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้ในท้องถิ่น ส่วนการดำเนินนโยบายดังกล่าว นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2529 : 91) ให้ความเห็นว่า ต้องอาศัยการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการแนะแนวให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพอาชีพและการเลือกอาชีพ หรือการให้ความรู้ที่เรียกว่า อาชีพศึกษา (Career Education) ให้สัมพันธ์กับระบบการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีการพัฒนาตนเอง สามารถใช้ความรู้และทักษะด้านอาชีพอย่างเต็มที่ รู้จักการวางแผนดำเนินชีวิต การตัดสินใจ ด้านการเรียนเพื่อประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งนับว่าเป็นการเน้นถึงความจำเป็นในการให้บริการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนมัธยมศึกษาทุกคนอย่างหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าอาชีพเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบุคคลทุกคนทุกชนชาติ แต่เนื่องจากเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน อีกทั้งเกิดการขาดตัวของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้การลงทุน การสร้างงาน และการจ้างงานมีแนวโน้มลดลง (กรมวิชาการ. 2530 : บทนำ) จึงเกิดปัญหาการว่างงานของผู้มีการศึกษาเกิดขึ้น ซึ่งในสภาพปัจจุบันบรรดานักเรียนที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่างก็มีความมุ่งหวังที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเพื่อจะได้ฝึกอบรมหาความรู้ความชำนาญในวิชาชีพชั้นสูง เพื่อการประกอบอาชีพในอนาคต การตัดสินใจที่จะเลือกสอบเข้าศึกษาในคณะวิชาใด สาขาวิชาใดนั้น มีองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียน ความต้องการของบิดามารดา ผลตอบแทนในการประกอบอาชีพนั้นซึ่งอาจเป็นเงิน ชื่อเสียงเกียรติยศ เป็นต้น โดยไม่คำนึงว่า อาชีพนั้นจะเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ทำให้เกิด ปัญหาเรื่องการสละสิทธิ์การศึกษา เป็นสาเหตุของความสูญเสียทางการศึกษา และสูญเสีย ทางเศรษฐกิจเป็นอันมาก และยังเป็นการตัดโอกาสทางการศึกษาของผู้อื่นที่มีความต้องการที่ จะเข้าศึกษาอีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการสละสิทธิ์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ปีการศึกษา 2522 - 2524 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ตัวแปรที่มีส่วนสำคัญต่อ การสละสิทธิ์การศึกษาของนิสิตนักศึกษาคือ การเลือกคณะและสาขาวิชาที่สอบได้ ซึ่งแสดงว่า บุคคลที่จะเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษายังขาดทักษะในการเลือกอาชีพ ซึ่งจะเกี่ยวโยงถึงการ เลือกสาขาวิชานั้นเอง ทำให้เกิดปัญหาและผลเสียหาย

จากปัญหาการว่างงาน ปัญหาความสูญเสียทางการศึกษาและสูญเสียทางเศรษฐกิจ ตลอดจนปัญหาของการเลือกอาชีพของนักเรียน ทำให้เห็นว่า การจัดบริการแนะแนวอาชีพใน โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งในการช่วยป้องกันและแก้ปัญหาให้นักเรียนเกิด ความกระจำในทิศทางการเลือกอาชีพเลือกสาขาวิชาเรียนของตน เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้อง กับแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 6 คือเริ่มปี 2530 - 2534 (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2529 : 116 - 117) ซึ่งระบุไว้มีสาระสำคัญดังนี้ ข้อที่ 21 ส่งเสริมการจัดการศึกษาวิชาชีพ ให้สอดคล้องกับอาชีพของท้องถิ่นและสนับสนุนนักเรียนให้รู้จักนำความรู้ด้านวิชาชีพไปหารายได้ ของตนเอง และปรับปรุงอาชีพของครอบครัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานอาชีพอันจะนำไปสู่ การเพิ่มพูนรายได้ของนักเรียนและครอบครัว ข้อที่ 22 ส่งเสริมให้สถานประกอบการมีส่วนร่วม ในการรับนักเรียนฝึกงานโดยให้ค่าตอบแทนแก่นักเรียนตามความเหมาะสม ข้อที่ 23 ส่งเสริม ให้โรงเรียนจัดหาวิธีการและสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้นำผลผลิตที่ได้จากภาคปฏิบัติ ไปจำหน่ายเป็นรายได้ของนักเรียนและข้อ 24 ส่งเสริมให้มีการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา อย่างกว้างขวางให้นักเรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพและมีกำลังใจพร้อมที่จะออกไป ประกอบอาชีพตามความถนัดโดยเฉพาเน้นการประกอบอาชีพอิสระให้มากยิ่งขึ้นโดยให้สอดคล้อง กับความต้องการของสภาพเศรษฐกิจและสังคมและเนื่องจากการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการ ช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวประกอบอาชีพ การเข้าทำงานตลอดจนการ ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในอาชีพนั้นโรงเรียนจะสามารถ

ปฏิบัติงานให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการแนวนั้นได้ก็ต่อเมื่อนักเรียนมีความกระตือรือร้นและใส่ใจรับทราบข่าวสารเกี่ยวกับแผนการเรียน เกี่ยวกับอาชีพและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยพัฒนาลักษณะนิสัยเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นโรงเรียนจำเป็นต้องทราบความต้องการหรือความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทางอาชีพของนักเรียนตลอดจนลักษณะความต้องการเกี่ยวกับบริการแนะแนวอาชีพของนักเรียนในโรงเรียนก่อนที่จะวางโครงการจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพให้แก่นักเรียน เพื่อการเตรียมตัวเลือกอาชีพและเลือกแขนงวิชาอันเป็นพื้นฐานของการประกอบอาชีพให้แก่เรียนในวัยนี้

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาถึงความต้องการเกี่ยวกับบริการแนะแนวของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการแนะแนวให้เหมาะสมตามสภาพของโรงเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการบริการแนะแนวอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาความต้องการบริการแนะแนวอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในจังหวัดนครสวรรค์ แยกตามเพศ ขนาดของโรงเรียน และอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการบริการแนะแนวอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในจังหวัดนครสวรรค์ แยกตามเพศ ขนาดของโรงเรียน และอาชีพของผู้ปกครองนักเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวในจังหวัดนครสวรรค์ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการจัดบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนต่อไป
2. เป็นแนวทางให้ครูแนะแนว ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารการศึกษาระดับสูง

ได้นำไปประกอบการพิจารณา ปรับปรุงการจัดบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้นและใส่ใจรับบริการแนะแนวอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะมีผลทำให้นักเรียนเลือกอาชีพของตนเองได้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. เป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับครูแนะแนวในการจัดบริการแนะแนวอาชีพให้สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนแต่ละขนาดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในจังหวัดนครสวรรค์ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง จำนวน 2,062 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล จำนวน 420 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากโรงเรียนและ 1 ห้องเรียน จากโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดกลาง
3. ตัวแปรที่จะศึกษาค้นคว้า
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ซึ่งแยกตามเพศ ได้แก่
 - 3.1.1 เพศชาย
 - 3.1.2 เพศหญิง
 - 3.2 ขนาดของโรงเรียน ได้แก่
 - 3.2.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่
 - 3.2.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง
 - 3.3 อาชีพของผู้ปกครอง ได้แก่
 - 3.3.1 รับราชการ
 - 3.3.2 ค้าขายหรือธุรกิจ

3.3.3 รับจ้าง

3.3.4 เกษตรกรรม

3.4 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการบริการแนะแนวอาชีพของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ซึ่งแยกออกเป็น 4 ด้าน

3.4.1 ด้านบริการวิเคราะห์หรือรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล

3.4.2 ด้านบริการสนเทศด้านอาชีพ

3.4.3 ด้านบริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ

3.4.4 ด้านบริการจัดวางตัวนักเรียนเข้าในกิจกรรมเกี่ยวกับการ

แนะแนวอาชีพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ปี 2529 ซึ่งจำแนกตามปริมาณและห้องเรียนของโรงเรียนได้เป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก (กรมสามัญศึกษา, 2529 : ไม่มีเลขหน้า)

2. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2534 ที่มีจำนวนห้องเรียน 28 ห้องเรียนขึ้นไป

3. โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดนครสวรรค์ ปีการศึกษา 2534 ที่มีจำนวนห้องเรียน 10 - 27 ห้องเรียน

4. ความต้องการบริการแนะแนวอาชีพ หมายถึง ลักษณะความต้องการในการรับบริการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสม โดยการเรียนรู้จากตนเอง มีความรู้เกี่ยวกับโลกของงาน การเตรียมตัวประกอบอาชีพ การหางาน การเข้าสู่อาชีพ การปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้น ๆ แบ่งเป็นบริการแนะแนวอาชีพด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือ

4.1 ด้านบริการวิเคราะห์หรือรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล หมายถึง เป็นการ

รวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ของนักเรียนแต่ละคน เช่น ประวัติส่วนตัว ครอบครัว บุคลิกภาพ สถิติปัญหา ความถนัด ความสนใจ ความสามารถพิเศษ เป็นต้น เพื่อช่วยให้เขาารู้และเข้าใจตนเอง โดยอาศัยเครื่องมือเทคนิคต่าง ๆ ประกอบกันหลายด้าน เช่น จากการสังเกต สัมภาษณ์

- * การเขียนอัตชีวประวัติ การทดสอบ การใช้แบบสอบถาม การทำระเบียบสะสม การทำบัตรสุภาพ เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ในการบริการให้คำปรึกษา และช่วยให้นักเรียนได้นำไปประกอบการพิจารณาวางแผนโครงการด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และจุดมุ่งหมายของชีวิตได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

๑.๒ ด้านบริการสนเทศด้านอาชีพ หมายถึง เป็นการบริการที่จัดรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโลกของงานอาชีพต่าง ๆ เช่น ลักษณะอาชีพในปัจจุบัน ตำแหน่งงานว่าง แนวโน้มของตลาดแรงงานหรือของการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ เป็นต้น เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้กว้างขวาง มีวิจรณ์ญาณในการเลือกการตัดสินใจ และแก้ปัญหาตลอดจนการปรับปรุงตนเพื่อการประกอบอาชีพที่ต้องการ

๑.๓ ด้านบริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพ หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้ให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้ขอรับคำปรึกษาได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น สถิติปัญหา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ รู้จักการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนตามโอกาสของตนเองในสังคมนั้น ๆ โดยวิธีการต่าง ๆ ทั้งการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม การฝึกการตัดสินใจ การใช้แบบสำรวจความสนใจด้านอาชีพ และการวางแผนการดำเนินชีวิต เป็นต้น

๑.๔ ด้านบริการจัดวางตัวนักเรียนเข้าในกิจกรรมเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพ หมายถึง ขบวนการช่วยให้นักเรียนได้เลือกเรียน เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับอาชีพและเข้าฝึกงานในสาขาวิชาชีพที่เหมาะสมกับความสนใจ ความถนัด ความสามารถและบุคลิกภาพของแต่ละคน โดยอาศัยข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน การจัดบริการสนเทศเพื่อการเตรียมตัวประกอบอาชีพ การจัดบริการให้คำปรึกษาด้านอาชีพและการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้กว้างขวางเพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกเรียนและฝึกงานอาชีพในสาขาอาชีพที่ตนมีความสนใจและมีความถนัด

๓.๕. อาชีพของผู้ปกครอง หมายถึง อาชีพของผู้ที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ถ้าบิดามารดาเป็นผู้อุปการะให้ถือเอาอาชีพของบิดาในกรณีที่ไม่มีบิดาหรือบิดาไม่มีอาชีพให้ถือเอาอาชีพ

ของมารดาและถ้าเด็กไม่ได้รับการอุปการะจากบิดามารดาหรือไม่มีบิดามารดาให้ถือเอาอาชีพของผู้ปกครองหรือผู้อุปการะแทนแบ่งเป็น

๓ ๕.1 รับราชการ หมายถึง ผู้ที่รับราชการหรือทำงานในสังกัดของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ

๓ ๕.2 ค้าขายหรือธุรกิจ หมายถึง ผู้ที่ทำการค้าขายทุกชนิดหรือผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับธุรกิจ

๓ ๕.3 รับจ้าง หมายถึง ผู้ที่รับจ้างเป็นรายวันรายเดือน

๓ ๕.4 เกษตรกรรม หมายถึง ผู้ที่มีอาชีพในการทำนา ทำสวน ทำไร่ หรือเลี้ยงสัตว์ เพื่อจำหน่าย

